

Oskar Lutsu kaasaegseid kodutalust

Tiina Kivits

Oskar Lutsu esivanemad põlvnevad Viljandi maakonnast. Tema isapoolne vana-vanaisa Kalla Jago ehk Posti Prits oli tulnud 1820. aasta paiku oma naise Kadriga (Totsi ehk Orriko Hanso tütar) Paistust Palamuse kihelkonda Järvepera külla. (Palamuse kirikuraamatute järgi) Posti Pritsu poeg Hans Luts (sünd. 16.10.1817) oli Kaarepere mõisa kubjas. Seelses mõisaametite majas sündis Hansu viimase lapsena 1859. aastal Oskar Lutsu isa Hindrik Luts (16.02.1859–8.02.1939).

Oskari emapoolne vanaisa Mart Jobso hakkas sama talu rentnikuks, mida varem oli pidanud Posti Prits.

Vahepeal olnud Postil peremeheks keegi Tooma-nimeline mees. Pärast tema surma rentinud teopoiss Mart talukoha endale. Mart Jobso (30.06.1826–7.02.1910) pärines Viljandi maakonnast Põltsamaalt ja tema naine Triinu (6.06.1830–9.12.1914) Kolga-Jaanist. Nad olid asunud Posti tallu elama 1852. aastal, mil Mart oli 26 ja Triinu 22aastane.

Talu ostu-müügi kontrakt sõlmiti lõplikult Nicolai von Oettingeni ja Mart Jobso vahel 1884. aastal.

Oskari vanaisa Mart ja vanaema Triinu olid ümbruskonna haritumad taluinimesed. Mõlemad olid paar talve koolis käinud, oskasid lugeda ja kirjutadagi. Mart pidanud lühikest aega Järveperas koolmeistriametitki, kuna tema rahulik loomus ja hea lauluhääl meeldinud kirikhärrale. Nii Mardil kui Triinul oli suur mõju Oskar Lutsu kirjanikuande kujunemisele.

Mardi ja Triinu lapsed: Leena (9.05.1866–19.09.1942), Mihkel, Ludvig (1872–1927), Kristjan, Sophie (26.06.1864–1939).

LUDVIG JOBSON (JOBSON)

Pärast vanaperemees Mardi surma 1910. aastal, päris talu poeg Ludvig Jobso. Tema eluajal teisesen perekonnanimi Jobso Jobsoniks. Mihklile asutati sepikoda maanteeäärsele Väljaotsale. Teised õed-vennad asusid kaugemale.

Ludvigil ja Leenal (1873–1948, sünd. Koll) oli 8 last: Liisi, Kristjan, Karla, Olga, Elmar, Armilde, Martin ja Amanda. Leena elas hiljem Aidus, Saare talus, hoidis Amanda lapsi **Kristjan** jäi Venemaal kadunuks.

Armilde küüditati 1941. aastal koos poeg Jaaguga.

Amanda pere küüditati 1949.

Olga laulis kooris ja lõi kaasa näitemängus. Abiellus rikka taluperemehega, kellel oli nimeks Nolk. Abielu purunes. Siit sai Luts tõuke oma jutustuse „Olga nukrus“ kirjutamiseks. Olga hukkus noorelt.

Pärast Ludvigi surma 1927. aastal läks talu tema pojale **Martin Jobsonile** (1899–1973). Naitunud oli ta naabertalu Korvi peretütre Teresega (1909–1982). Pidasid talu kuni 1949. aastani, mil küüditati Siberisse. 1957. aastal tulid tagasi kodumaale, kuid kodutallu elama asuda enam ei saanud. Elasid Tartumaal Nõos.

Abielu oli lastetu. Jobsoni nimi hääbus.

Neljas peremees on 1993. aastast Mart Nõmmik, kes on kolmanda peremehe Martin Jobsoni õe Amanda Nõmmiku pojapoeg.

Martini vend **Elmar Joaste** (26.12.1895–26.10.1969) õppis 1912. aastal Tartu ülikoolis. 1915. aasta paiku õppis Pihkva kommertskoolis (kaubanduskoolis), lõpetas 1916. aastal.

Õppis ohvitseride koolis, võttis osa Vabadussõjast Kuperjanovi pataljonis. Sai haavata. Autasustatud Vabadusristiga. Autasuks sai tükikese Luua mõisa maad (Kalda talu), mille müüs maha. Saadud raha eest läks Tartu ülikooli õppima juristik. 1929–1940 töötas notarina Võhmas, Väändras ja Viljandis. Elmar aitas pärast II maailmasõda Oskaril raamatuid tõlkida (A. Serafimovitši jutustused „Stepimehed“, „Pommid“, „Järsakul“ jt). Hiljem töötas Palamusel arveametnikuna, kus sageli juhendas ka ekskursioone. Viimased aastad elas Tartus.

KRISTJAN JOBSO (JOALA)

Mardi ja Triinu kõige noorem laps oli Kristjan. Tiina Lukini mälestustes oli Kristjan hea iseloomuga ja huumorimeelne inimene, kes teenis oma igapäevast leiba lihtsa raske tööga. Kristjan Jobso poeg Valter oli Tartus trükikojas õpilane. Teda on Oskar Luts kasutanud jutustuse „Õpilane Valter“ peategelase loomiseks.

Kristjani tütar Elsa lõpetas Tartu kommertsgümnaasiumi. Osales kuulsas Hilda Aareni plastikatantsutrupis. Pärast gümnaasiumi lõpetamist läks Elsa tantsuõpetajaks Theodor Lutsu organiseeritud tantsukursustele. Seal tutvuski ta Artur Lukiniga, kes töötas sel ajal Tartus Kivisilla apteegis, mõnda aega ka koos O. Lutsuga. Pärast Georg Lutsu sündi algas Elsal tihedam läbikäimine Lutsu perega, kus käis last hoidmas. Läbikäimine harvenes, kui Lukinite pere kolis Võrru, kuhu Artur sai linnaapteegi juhataja koha.

SOFIA JOBSO (KIMMEL)

Sofia Jobso abiellus Hindrik Lutsu selli Karl Kimmeliga.

Kimmelid elasid Palamusel surnuaiavahi majas. Karl Kimmel pidas kingsepaametit ja hiljem, pärast Kristjan Lille surma 1906. aastal, sai temast kiriku kellamees. Seda ametit pidas ta 25 aastat.

Neil oli 5 last: Jüri Georg, Hilda, Helmi, Andres ja Oskar. Vanem tütardest suri täiseas. Andres ja Oskar anti teistesse peredesse lapsendada, sest pere ainus poeg ei pidanud minema sõjaväkke. Oskari nimeks sai Viirup, Andresest sai Elmar-Arnold Jobso.

Tädi Sohvist rääkis Oskar alati suure heasoovlikkusega ning säilitas alati temaga kirja teel sidet.

Sofia ja Karl Kimmeli esimene laps **Jüri Georg Kimmel** sündis 23. mail 1899. aastal Palamusel. Ristiti Palamuse kirikus 11. juunil 1899. aastal. Õppis Mõisamaa külakoolis, Palamuse kihelkonnakoolis, Kaarepere ministeeriumikoolis, Hugo Treffneri gümnaasiumis (1914–1916), Riia Nikolai I gümnaasiumis (1916–), H. Treffneri gümnaasium (–1920), Tartu ülikooli usuteaduskond (1920–1927) mag theol (tegelik usuteadus).

Luts öelnud Georgile, et keda jumal nuhelda tahab, selle paneb ta seminari. Seepeale võttiski Georg paberid välja ja viis Treffneri gümnaasiumi.

„...Kord öelnud O. Luts purjus peaga ühele oma sugulasele, et sina oledki Kiir. Palamusel elas kingsepp Karl Kimmel, kellel oli mitu poega. Vanem poeg Georg oli pikk kõhn poiss punaka pea ja püstiste juustega. Kui noormehena jalutas mööda Palamuset, siis keerutas hõbenupuga keppi. Ka uhked nõrsoapad olid tal jalas. Georg käis kümme aastat pärast Lutsu Palamuse koolis...“ (Pauline Loogi mälestused)

Samuti Elmar Joaste mälestuste põhjal võis Luts võtta Georgilt mõne joone või episoodi, kuna ta oli noorelt punapäine, käis peenelt riides ja nimigi oli sama.

Jüri Georg Kimmel on töötanud kirikuõpetajana Tartus, Põvas ja Kanepis.

Laulatud Irene Elsoniga (14.01.1900–23.05.1978) 11. septembril 1927. aastal.

Lapsed: Heli Lääne (04.01.1929), Jüri-Lembo (5.10.1936), Kersti Lamp (14.06.1939).

Jüri Georg Kimmeli mälestuste järgi kuulus tema koos Oskariga vanaema Triinu lemmikute hulka, saades suure osa tema armastusest ja juttudest. Vanaema käis tihti Palamusel, isegi siis, kui tervis oli juba üsna halb.

Andres Kimmel tegeles üliõpilaspõlves Oskari tööde ümberkirjutamisega („Andrese elukäik“, „liling“)

Andres abiellus Miralda Kuusikuga. Neil oli 3 poega: Andres (surnud), Priit ja Toivo.

LEENA JOBSO (LUTS)

Hindrik Luts oli palganud end Posti naabertallu Korvile tööpoisiks. Nii tutvuski ta Posti talu noorima tütre Leenaga, kellega ta Palamuse kirikus 23. veebruaril 1886 laulatati. Esialgu asus noorpaar elama Postile. Pärast Oskari sündi valmis talukrundi serval Väljaotsal kirjaniku onu Mihkli majake, kuhu mahutati ka Hindrik Lutsu pere. Hindrik on olnud elu jooksul mitmes ametis: ehitustöeline, kingsepp, talupidaja ja poodnik. Kõige tähtsamana tundnud ta ennast Palamuse kingsepatöökojas, kus ta teinud mõisasakstele „spiilnahast“ säärikuid ja talumeestele juhtnahast veesaapaid. Palamusel sündisid perre pojad Arnold (1893–1896) ja Theodor (14.08.1896–24.09.1980).

Oskari varasemad lapsepõlvemälestused algavad Palamusele kolimisest. Hiljem vanaema ja vanaisa juures Postil veedetud aeg on Oskari mälestustes üks ilusamaid.

Kui Oskar 1929. aastal Postil suvitas, oli taluperemees tema onu-poeg Martin. Posti igivana elumaja oli veel alles, kuid elati juba uues äsja valminud elumajas.

Seal, vanadel teeradadel, alustas ka O. Luts mälestuste kirjutamist. Mälestused algavad Mart ja Triinu Jobsoga.

„Mispärast on siin see rahvas nii leplik ja vähenõudlik, ei jõua Andres ära imestada.“ („Vanad teerajad“)